

Platsförslag för faunadepåer, konsekvenser av bebyggelseförslag samt förslag på lämpliga buskarter för Norra Enlunda, Ekerö kommun

Bakgrund och uppdrag

I Norra Enlunda, Ekerö kommun, arbetar Prowor Fastighetsutveckling AB med att utveckla bostäder i ett utvecklingsområde. Ett detaljplanearbete pågår och samråd är planerat till sommaren 2017. Ekerö kommun har samtidigt utökat planen med syftet att även utveckla bostäder och verksamheter på kommunens mark i det omgivande närområdet. Den största delen av skogen på kommunens mark planeras dock att bevaras för det rörliga friluftslivet.

Calluna AB genomförde hösten 2016 en naturvärdesinventering (Nilsson & Toftegaard 2016) i området och avgränsade totalt 12 naturvärdesobjekt, varav fyra objekt klassades som högt naturvärde (naturvärdesklass 2). Ett av dessa objekt med högt naturvärde sammanföll till större delen med den mark som ägs av Prowor Fastighetsutveckling AB. I objektet fanns ett flertal äldre granar och tallar samt ett relativt stort inslag av död ved av främst gran (till viss del även av tall och asp). I objektet noterades förekomster av intressanta vedlevande insekter, exempelvis granbarkgnagare, vilken är knuten till gamla levande granar.

Prowor har i samråd med Ekerö kommun bedömt att en rimlig balans inför fortsatt planering av bostadsområdet är att bevara utpekade tallar i området, men att flytta död ved, döda stående träd samt granar som riskerar att falla, till lämplig plats på kommunens skogsmark.

Calluna fick i mars 2017 i uppdrag att besöka området i Norra Enlunda för att se ut lämpliga platser på kommunens mark i omgivningarna, där granar och död ved som flyttas från Prowors mark kan placeras. Syftet med detta är att ta hand om avverkad ved samt befintlig död ved, och möjliggöra att veden kan finnas kvar i närområdet. Detta medför att veden kan utnyttjas av många arter (t ex insekter, svampar, lavar och mossor) som är direkt beroende av död ved för sin överlevnad. I uppdraget ingick även att beskriva det praktiska genomförandet vid skapandet av veddepåer, bedöma effekterna av bebyggelseförslaget på naturmiljö och arter samt föreslå några lämpliga buskarter och träd som kan planteras för att kompensera en mindre brynmiljö som kommer att försvinna utifrån planerad bebyggelse.

Området besöktes i fält den 30 mars 2017 av Petter Andersson, Calluna AB. Vid fältbesöket söktes området igenom efter lämpliga platser för faunadepåerna. Lämpliga platser registrerades i mobilt GIS och varje plats fotograferades.

Faunadepåer

En faunadepå kan se ut på olika sätt (figur 1 nedan), men i sin enklaste form är det i princip en hög med ved. Syftet är att ta tillvara på exempelvis avverkad ved och på så sätt skapa förutsättningar för djur- och växtarter arter som är beroende av död ved för sin överlevnad. Det finns exempel på studier där man funnit att faunadepåer kan hysa liknande antal arter (även rödlistade) som referensytor i det omgivande landskapet (Franc & Aulén 2008).

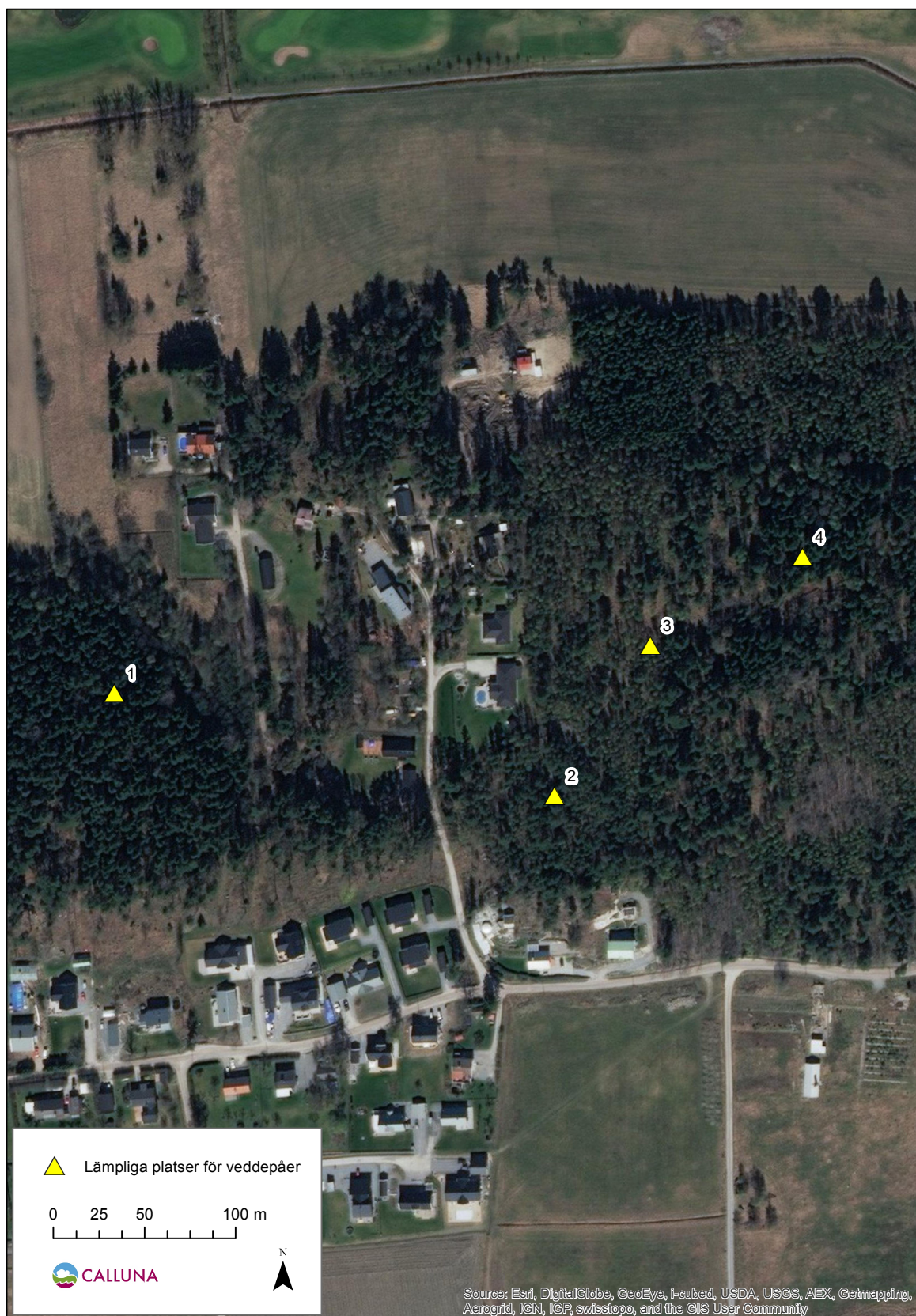
Viktigt att tänka på är att enligt skogsvårdslagen får mängden färskt, dött barrträdsvirke som lämnas inte överstiga 5 skogskubikmeter (m³sk) per hektar.

Figur 1. Olika exempel på faunadepåer.

Platser för faunadepåer

Sammanlagt registrerades fyra lämpliga platser för faunadepåer. Tre av platserna valdes så att granved som flyttas från Prowors mark ska hamna i direkt anslutning till granbestånd med noteringar av granbarkgnagaren. Förhoppningen är att de eventuella granbarkgnagare som finns i de granar som kommer att avverkas och flyttas ska kunna hitta nya lämpliga granar att lägga ägg i. En plats registrerades utifrån syftet att förstärka ett skogsområde som har relativt lite död ved i dagsläget. De fyra platsförslagen finns markerade på kartan nedan (figur 2). Nedan följer översiktliga beskrivningar med fotografier av de fyra platserna.

Figur 2. Kartan visar de fyra utpekade lämpliga platserna för att anlägga veddepåer.

Platsförslag 1

Platsen är belägen i ett skogsområde som domineras av äldre gran ca 200 m sydväst om Prowors mark (se karta, figur 2). I det omgivande skogsområdet finns en god förekomst av granbarkgnagare, där kläckhål av arten påträffades i ett flertal granar vid Callunas naturvärdesinventering 2016 (Nilsson & Toftegaard 2016).

Platsförslag 2

Platsen ligger ca 200 m söder om Prowors mark (se karta, figur 2) i en yngre skog med relativt sparsam förekomst av död ved. Denna plats är vald så att detta skogsområde ska förstärkas. Ca 50 m sydost om platsen påträffade Calluna gnagspår av granbarkgnagare vid naturvärdesinventeringen hösten 2016 (Nilsson & Toftegaard 2016).

Platsförslag 3

Platsen ligger i en glänta ca 200 m sydost om Prowors mark (se karta, figur 2). Endast något tiotal meter från platsen finns granar med gnagspår av granbarkgnagaren.

Platsförslag 4

Platsen ligger ca 250 m öster om Prowors mark (se karta, figur 2). Alldeles i anslutning till platsen finns flera äldre granar med kläckhål av granbarkgnagare.

Praktiskt genomförande

Vid flytt av den döda veden bör man vara restriktiv vid val av redskap/maskin för att undvika större intrång än nödvändigt. Här behöver entreprenören bistå med kunskap och erfarenhet. Avverkning och flytt av ved görs med fördel under vinterhalvåret under perioder med marktjäle. Dessutom minimeras störning av häckande fåglar vid denna tidpunkt.

Både stamdelen och grova grenar kan användas till veddepån. För att underlätta flytten bör stammen och de nedersta och grövsta grenarna placeras ut i första hand, medan toppar och

större delen av grenverket (ris) kan utelämnas. Det kan underlätta om stammarna sågas upp i lagom stora delar som är åtminstone 2-3 m långa. På så sätt minskar risken att insektslarver vid höga tätheter får brist på föda. Stammarna i veddepån kan staplas relativt luftigt, så att en så stor yta som möjligt blir tillgänglig för kolonisering av olika arter. Några stammar kan exempelvis staplas på tvären. Virket placeras alltså i en gles hög (ej som timmertrave), där några veddelar läggs på marken. Andra veddelar kan placeras glest ovanpå dessa, alternativt lutas mot de liggande delarna. Detta gör att vedbitarna utan markkontakt får ett annorlunda mikroklimat än de med markkontakt. Dessutom försvårar man för myror att bosätta sig. Figur 1 visar några olika sätt att anlägga faunadepåer.

Bebyggelseförslagets påverkan på naturmiljö och arter

Området kring Norra Enlunda består till största delen av skogsmark och flera olika skogsbiotoper förekommer: granskog, barrblandskog, blandskog och triviallövsskog, men området domineras av barrskog. Det som försvinner av skogsmarken enligt nuvarande bebyggelseförslag är delar av naturvärdesobjekt 3, viken består av barrblandskog med tall och gran samt ett mindre inslag av asp och sälg. I naturvärdesobjekt 3 kommer i första hand levande och döda granar avverkas/flyttas medan tall och asp kommer att sparas. Det är därför främst arter knutna till gran som kommer att påverkas av bebyggelseförslaget, exempelvis granbarkgnagare och bronshjon. Dessa kommer att missgynnas lokalt då deras livsmiljö/substratet försvinner.

Bebyggelseförslaget innebär också en viss arealförlust och fragmentering av barrskogsområdet vid Norra Enlunda som helhet. Detta kan komma att påverka spridning av barrskogslevande arter negativt, framförallt i öst-västlig riktning, vilken är den spridningsväg som i dagsläget bedöms som funktionell i området som helhet. Det är därför positivt att tall och asp kommer att sparas och även enskilda granar, om möjligt, för att möjliggöra en fortsatt öst-västlig spridning genom området även efter exploateringen.

I och med att skogen direkt söder om naturvärdesobjekt 3 och befintlig bebyggelse, kommer att bevaras, innebär det att den öst-västliga spridningen där kommer att vara opåverkad och kan fortgå. I och med att de träd som tas ned i naturvärdesobjekt 3 lämnas kvar i området i veddepåer kommer inte heller den totala mängden död ved att minska i området (endast omfördelas). Detta skapar förutsättningar för relativt opåverkade metapopulationer av granlevande arter och bebyggelseförslaget ger därför troligen endast en mindre samt lokal påverkan på populationer i området.

Förslag på busk- och trädarter

En brynmiljö kommer att försvinna vid den planerade bebyggelsen. Nedan följer förslag på några lämpliga busk- och trädarter som kan planteras för att kompensera förlusten av brynmiljön.

Slån

Slån är en buske som ofta växer i skogsbryn och kan bilda stora täta bestånd. I slutet av maj-juni blommar slånet och är vid denna tidpunkt viktig som födokälla för ett stort antal insekter (t ex skalbaggar, vildbin, blomflugor) som lever av nektar och pollen. Under hösten mognar bären, vilka utgör föda åt många fåglar. Planteras gärna i sydvänt läge med varmt mikroklimat.

Hagtorn

Hagtorn är en buske/träd som ofta förekommer i solvarma bryn och hagmarker. På samma sätt som slån, är hagtorn mycket viktig födokälla för pollen- och nektarätande insekter under försommaren. Bären utgör sedan föda åt olika fågelarter under hösten. Planteras gärna i sydvänt läge.

Sälg

Sälg är ett träd som växer i skogar och i bryn. När sälgen blommar under tidig vår är den en mycket viktig födokälla för tidigt flygande pollen- och nektarätande insekter såsom fjärilar, blomflugor, humlor och andra vildbin.

Referenser

Franc, N. & Aulén, G. (2008). Hänsynsyta på hygge, förstärkt med mer död ved, blev "nyckelbiotop" med 39 rödlistade skalbaggsarter. Entomologisk Tidskrift 129: 53-68.

Nilsson H & Toftegaard T (2016). Naturinventering Norra Enlunda, Ekerö kommun 2016. Calluna AB